

TAKT I METRUM

Takt – w muzyce europejskiej od ok. połowy XVII w. jest najmniejszym odcinkiem tekstu muzycznego (składającego się z nut i/lub pauz), zawartego między dwiema pionowymi kreskami - tzw. kreski taktowe. Wyznacza regularne odcinki czasowe, określone przez **metrum**.

Metrum, określające ilość i typ wartości rytmicznych, które mieszczą się w danym takcie, wpisywane jest na początku pięciolinii, po kluczu (oraz po ewentualnych znakach przykluczowych), jako oznaczenie taktowe.

Górna cyfra oznacza liczbę jednostek rytmicznych, które zawarte są w każdym takcie.

Dolna cyfra oznacza, która wartość rytmiczna jest podstawową jednostką w takcie.

Metrum 4/4 oznacza, że w każdym takcie danego fragmentu, w którym obowiązuje to metrum, mieszczą się cztery wartości ćwierćnotowe.

Takt można podzielić na różne rytmy, np. zmieścić w nim jedną całą nutę lub dwie półnuty, cztery ćwierćnuty lub inne układy rytmiczne.

Najczęściej spotykane typy metrum to:

- dwudzielne $\frac{4}{4}$ $\frac{2}{4}$ $\frac{2}{2}$
  - $\frac{4}{4}$ wyznacza 4 ćwierćnuty w takcie (to metrum zapisuje się też symbolem C)
  - $\frac{2}{4}$ wyznacza 2 ćwierćnuty w takcie
  - $\frac{2}{2}$ wyznacza 2 półnuty w takcie
- trójdzielne $\frac{3}{4}$ $\frac{6}{8}$ $\frac{3}{2}$
  - $\frac{3}{4}$ wyznacza trzy ćwierćnuty w takcie
  - $\frac{6}{8}$ wyznacza sześć ósemek w takcie
  - $\frac{3}{2}$ wyznacza trzy półnuty w takcie

Typy i zapis interwałów

Odległość między dwoma dźwiękami to interwał. Gdy dwa dźwięki następują po sobie - są to interwały melodyczne.

Dwa dźwięki brzmiące jednocześnie to interwały harmoniczne.

Interwały w zależności od swojej budowy należą do kilku typów, które określa się za pomocą symboli liczbowych i skrótów:

zwiększone (zw)

zmniejszone (zmn)

wielkie (w)

małe (m)

czyste

Interwały dzieli się też na konsonanse (zgodnie brzmiące)

i dysonanse (niezgodnie brzmiące).

Interwał będący powtórzeniem dwóch dźwięków to pryma, inaczej unison.

Określa się je za pomocą symbolu 1.

Najmniejsza odległość między dwoma dźwiękami w systemie równomiernie temperowanym to **sekunda mała** - dwa dźwięki odległe o półton. **Sekunda wielka** składa się z dwóch półtonów.

Tercja to bardzo często spotykany interwał, jest budulcem akordów.

Tercja wielka składa się z czterech półtonów (dwóch całych tonów), a **tercja mała** z trzech półtonów. Tercje to konsonanse.

Kwarta to interwał występujący w dwóch odmianach: kwarta **czysta** (5 półtonów) i kwarta **zwiększona** (zwana inaczej trytonem) - składająca się z 6 półtonów, czyli trzech całych tonów. Kwarta czysta to konsonans, kwarta zwiększona to dysonans.

Kwinta podobnie jak kwarta występuje w dwóch odmianach:

kwinta **czysta** (7 półtonów) i kwinta **zmniejszona** (tak jak kwarta zwiększona zwana trytonem) - złożona z 6 półtonów, czyli trzech całych tonów. Kwinta czysta to konsonans, kwinta zmniejszona to dysonans.

Seksta jest konsonansem. **Wielka** składa się z 9 półtonów, **mała** - z ośmiu, czyli 4 całych tonów.

Septyma to dysonans. **Wielka** składa się z 11 półtonów, **mała** - z dziesięciu, czyli 5 całych tonów.

Oktawa to konsonans, składa się z 12 półtonów i jest interwałem **czystym**, podobnie jak pryma.

Nona wielka składa się z 14 półtonów, **mała** - z 13 półtonów. Nony to dysonanse.

Kolejne interwały, większe od oktawy i od nony to:

decyma = oktawa + tercja

undecyma = oktawa + kwarta

duodecyma = oktawa + kwinta